

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om skydd av geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter samt till lagar som har samband med den

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att det stiftas en lag om skydd av geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter samt att lagen om marknadskontrollen av vissa produkter, lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation och lagen om Patent- och registerstyrelsen ändras.

Syftet med propositionen är att utfärda bestämmelser som kompletterar EU-förordningen om skydd av geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter.

I denna proposition föreslås det att behöriga myndigheter är Patent- och registerstyrelsen och Säkerhets- och kemikalieverket. I övrigt gäller bestämmelserna bland annat registreringsförfarandet, den nationella kontaktpunkten och tillsynssystemet. Ändringslagarna är av teknisk natur.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft våren 2026.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING.....	4
1 Bakgrund och beredning.....	4
1.1 Bakgrund.....	4
1.2 Beredning.....	4
1.2.1 Beredningen av EU-rättsakten.....	4
1.2.2 Beredningen av regeringens proposition	5
2 EU-förordningens syften och huvudsakliga innehåll	5
2.1 Inledning	5
2.2 Registreringsförfarande	6
2.3 Skydd av geografiska beteckningar	6
2.4 Tillsyn och genomförande	6
2.5 Geografiska beteckningar i internationella register och ändringar i övriga rättsakter..	7
3 Nuläge och bedömning av nuläget	7
4 Förslagen och deras konsekvenser	8
4.1 De viktigaste förslagen	8
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna.....	11
5 Alternativa handlingsvägar.....	13
5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser	13
5.1.1 Nationell kontaktpunkt	13
5.1.1.1 Registreringssystemet	13
5.1.1.2 Den myndighet som utgör kontaktpunkt	13
5.1.2 Kontrollsystemet.....	13
5.1.3 De myndigheter som ansvarar för kontrollen	14
5.1.3.1 Den myndighet som ansvarar för kontrollen av producenters egenförsäkran	14
5.1.3.2 Marknadskontrollmyndigheten.....	14
5.2 Planerade och genomförda metoder i andra medlemsstater	16
5.2.1 Sverige	16
5.2.2 Danmark	16
6 Remissvar	17
7 Specialmotivering.....	18
7.1 Lag om skydd av geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter	18
7.2 Lagen om marknadskontrollen av vissa produkter	22
7.3 Lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation	22
7.4 Lagen om Patent- och registerstyrelsen	23
8 Ikraftträdande	23
9 Verkställighet och uppföljning	23
10 Förhållande till andra propositioner	23
10.1 Samband med andra propositioner	23
10.2 Förhållande till budgetpropositionen	24
11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	24
11.1 Egendomsskydd.....	24
11.2 Näringsfrihet	24
11.3 Skyddet för personuppgifter	24
11.4 Ansvar för miljön, naturen och dess mångfald och kulturarvet.....	24

11.5 Effektiva rättsskyddsmedel	25
11.6 Samernas rätt till eget språk och egen kultur	25
LAGFÖRSLAG	26
1. Lag om skydd av geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter	26
2. Lag om ändring av 1 § i lagen om marknadskontrollen av vissa produkter	27
3. Lag om ändring av 3 § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation	28
4. Lag om ändring av 2 § i lagen om Patent- och registerstyrelsen	28
BILAGA	30
PARALLELLTEXTER	30
2. Lag om ändring av 1 § i lagen om marknadskontrollen av vissa produkter	30
3. Lag om ändring av 3 § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation	30
4. Lag om ändring av 2 § i lagen om Patent- och registerstyrelsen	31

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Regeringspropositionen hänför sig till Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/2411 om skydd av geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter och om ändring av förordningarna (EU) 2017/1001 och (EU) 2019/1753 (nedan *förordningen*). Genom förordningen grundas ett nytt immaterialrättsligt skyddssystem för hantverks- och industriprodukter. Det är exempelvis fråga om produkter som keramik, natursten, smycken och textilier. Finsk Vodka, Suonenjoen mansikka, grekisk Feta-ost, Champagne, Limoges-porslin och Murano-glas är exempel på geografiska beteckningar.

Systemet för namnskydd för jordbruksprodukter och livsmedel inom Europeiska gemenskapen har gällt sedan 1992. Systemet för namnskydd förnyades senast 2024, då systemen för namnskydd för jordbruksprodukter inklusive livsmedel, viner och spritdrycker slogs samman. Det finns nationella bestämmelser om systemet för namnskydd för jordbruksprodukter och livsmedel i livsmedelslagen (297/2021). I nuläget finns nationella skyddssystem för geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter i endast 16 av EU:s 27 medlemsstater. I Finland finns det inte något skyddssystem för geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter sedan tidigare.

Förordningen är direkt tillämplig rätt i medlemsstaterna, men genomförandet av den kräver till vissa delar nationella förordningar. Medlemsstaterna ska med stöd av förordningen utnämna ett myndighetsorgan som ska ansvara för kontrollen av geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter. De medlemsstater som har bett Europeiska kommissionen att registrera de geografiska beteckningarna direkt i EU:s immaterialrättsmyndighet (EUIPO) och som har befriats från registreringsförfarandet i två steg, som exempelvis Finland, ska även meddela kommissionen om vilken nationell kontaktpunkt som ska användas för frågor om ansökningar och kontakt med kommissionen och EUIPO.

1.2 Beredning

1.2.1 Beredningen av EU-rättsakten

Den 13 april 2022 offentliggjorde kommissionen ett förslag till en förordning av Europaparlamentet och rådet om att grunda ett nytt immaterialrättsligt skyddssystem för hantverks- och industriprodukter (COM (2022)174 final) samt en konsekvensbedömning av förslaget (SWD(2022) 115 final).

Förordningen har behandlats vid totalt 13 arbetsgruppsmöten om immaterialrätt inom rådet.

Statsrådet överlämnade den 15 september 2022 information om förslaget till riksdagen genom en skrivelse (U 71/2022 rd). I skrivelsen ansåg statsrådet att det är godtagbart att ett separat skyddssystem för hantverks- och industriprodukter skapas inom EU, med beaktande av att målet med förslaget är att öka EU:s konkurrenskraft och effektivisera den inre marknaden. Statsrådet ansåg likaså att det är ändamålsenligt att försöka sätta skyddssystemet för geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter i linje med det redan befintliga systemet för geografiska beteckningar för jordbruksprodukter och livsmedel samt viner och spritdrycker.

I skrivelsen ansåg statsrådet att det dock är viktigt att grundandet av ett nytt skyddssystem inte orsakar någon onödig administrativ börda för företag och enskilda medlemsstater, och att systemet är tillräckligt enkelt och ger medlemsstaterna handlingsutrymme när det gäller registreringsförfaranden, kontroll och verkställande.

Ärendet har behandlats i riksdagens ekonomiutskott den 11 november 2022 och ett utlåtande har getts av ekonomiutskottet den 15 november 2022, i vilket riksdagen omfattade statsrådets ståndpunkt med betoning på vissa synpunkter (EkUU 52/2022) rd). Finlands riksdag bedömde att det föreslagna systemet inte egentligen skulle gagna finländska aktörer och att intresset för det skulle vara lågt. Riksdagen ansåg också att de administrativa kostnaderna för genomförandet av systemet ska vara så små som möjligt.

Förordningen trädde i kraft 16-11-2023 och den tillämpas från och med 01-12-2025.

Hittills har kommissionen gett följande genomförandeförordningar enligt förordningen: (2025) 9100; (2025) 9101

1.2.2 Beredningen av regeringens proposition

Regeringens proposition har beretts som ett tjänsteuppdrag vid arbets- och näringsministeriet. Beredningsunderlaget till regeringens proposition finns i den offentliga webbtjänsten på adressen <https://tem.fi/sv/projekt?tunnus=TEM003:00/2025>. Under beredningen har de ministerier och myndigheter som är väsentliga för ärendet hörts.

Ingen officiell arbetsgrupp tillsattes för lagstiftningsprojektet på grund av det ringa antalet nationella verkställighetsåtgärder. Utkastet till propositionen har behandlats i statsrådets arbetsgrupp för namnskydd i februari, maj och oktober 2025.

Remissförfarande ordnades om förslaget till ändring av förordningen från den 4 november 2025 till den 2 december 2025. Utlåtandena skulle lämnas in via Utlåtande.fi. En sammanfattning har sammanställts av remissvaren, och den kan läsas i avsnitt 6 i denna proposition. Sammanfattningen av utlåtandena finns i sin helhet på webbplatsen för projektet. Där finns även de enskilda utlåtandena.

Avsikten är att propositionen ska lämnas till riksdagen vecka 4.

2 EU-förordningens syften och huvudsakliga innehåll

2.1 Inledning

Syftet med förordningen är att genom ett nytt system för geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter uppmuntra tillverkare inom EU att investera i lokala hantverks- och industriprodukter, öka synligheten för produkterna på marknaden och förbättra tillverkarnas möjligheter att skydda sina hantverks- och industriprodukter från förfälskningar.

Förordningen avser registrering, skydd, kontroll och genomförande av produkter vars kvalitet, rykte eller andra egenskaper är kopplade till produktens geografiska ursprung. Hantverksprodukter avser produkter som produceras antingen helt för hand eller med hjälp av mekaniska verktyg, förutsatt att det manuella arbetet är den viktigaste aspekten av den färdiga produkten. Industriprodukter avser produkter som tillverkas på ett standardiserat sätt, vanligen i masskala och med hjälp av maskiner.

2.2 Registreringsförfarande

Registreringsförfarandet för geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter består huvudsakligen av två skeden, av vilka det första sker på nationell nivå och det andra på EU-nivå. Medlemsstaterna har möjlighet att beviljas undantag från det nationella registreringsförfarandet på basis av rådande lågt intresse för systemet på nationell nivå. I de medlemsstater som har beviljats undantag från registreringsförfarandet i två steg lämnar den sökande in sin ansökan direkt till EUIPO.

Med stöd av artikel 19 i förordningen beviljade kommissionen undantag från registreringsförfarandet i två steg till totalt sju EU-medlemsstater (Finland, Sverige, Danmark, Nederländerna, Lettland, Luxemburg och Malta) som inte sedan tidigare har något nationellt skyddssystem för hantverks- och industriprodukter. Bakgrunden till bestämmelsen i förordningen var att minska de administrativa och ekonomiska kostnaderna till följd av systemet i de medlemsstater som endast har en liten mängd produkter som uppfyller kraven för skyddet.

I regel ansöker producenterna om registrering tillsammans. Dock kan även en enskild producent ansöka om skydd, ifall det inte finns andra producenter i området som vill ansöka om skydd.

2.3 Skydd av geografiska beteckningar

De registrerade geografiska beteckningarna skyddas mot kommersiellt bruk, imitation och övrigt felaktigt bruk som kan vilseleda konsumenten när det gäller produktens egentliga ursprung.

Geografiska beteckningar erkänns som en rättighet även vid förfaranden för lösning av tvister som gäller domäner.

Registrerade geografiska beteckningar publiceras i unionens elektroniska register över geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter vilket upprättats av EUIPO.

2.4 Tillsyn och genomförande

Medlemsstaterna ska utföra tillsyn såväl före produkter släpps ut på marknaden som efteråt. Medlemsstaterna ska utnämna en eller flera myndigheter som ska ansvara för tillsynen.

Före en produkt släpps ut på marknaden ska det genom tillsynen verifieras att en produkt som skyddas av en geografisk beteckning är tillverkad enligt produktspecifikationen. Medlemsstaterna kan antingen implementera verifiering av en produkts överensstämmelse med produktspecifikationen på grundval av egenförsäkran i enlighet med artikel 51 i förordningen, eller så kan tillsynsuppgifterna alternativt överföras till ett produktcertifieringsorgan eller en fysisk person i enlighet med artikel 52 i förordningen.

Utöver verifieringen av överensstämmelse med produktspecifikationen ska användningen av geografiska beteckningar kontrolleras på marknaden, inklusive inom elektronisk handel, för att förhindra bedräglig praxis. Marknadskontrollplikten gäller produkter som lagras, transiteras, distribueras eller saluförs. Den ansvariga myndigheten ska inrätta kontroller av överensstämmelse på marknaden och inom elektronisk handel som är baserade på en riskanalys. Om produktspecifikationen inte har iakttagits eller något annat slags missbruk av geografiska beteckningar upptäcks, ska myndigheten förhindra eller avsluta användningen av produkterna som bryter mot skyddet. Tillsynsreglerna förhindrar inte att tillsynsmyndigheten i första hand tillämpar frivillighet när det gäller korrigerande av överträdelser.

Medlemsstaterna ska utfärda bestämmelser om effektiva, proportionella och avskräckande påföljder för bristande efterlevnad av bestämmelserna i förordningen, samt bistå varandra i tillsynen av geografiska beteckningar.

Medlemsstaterna och EUIPO ska offentliggöra uppgifter om de behöriga myndigheterna.

2.5 Geografiska beteckningar i internationella register och ändringar i övriga rättsakter

Det internationella registrerings- och skyddssystemet för ursprungsbeteckningar och geografiska beteckningar baserar sig på i Genèveakten i Lissabonöverenskommelsen som förvaltas av Världsunionen för den intellektuella äganderätten (WIPO). EU anslöt sig till Genèveakten 2019, vilket var en betydande impuls för det EU-omfattande skyddet av geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter. Genèveakten möjliggör skydd av geografiska beteckningar oavsett vilka slags produkter skyddet gäller och omfattar därmed även hantverks- och industriprodukter. Det unionsomfattande skyddet av geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter har bedömts ha en positiv inverkan på EU:s konkurrenskraft och ställning vid internationella handelsförhandlingar.

Med förordningen om skydd av geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter ändras rådets beslut (EU) 2019/1754 och Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1753 för att möjliggöra att EUIPO utgör den behöriga myndigheten för systemet i enlighet med Genèveakten.

Genom förordningen ändras förordningen om EU-varumärken (EU) 2017/1001 på så sätt att de uppgifter som har anvisats till EUIPO utökas med uppgifter som gäller förvaltning och främjande av geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter. Även förordningen om EU:s anslutning till Genèveakten (EU) 2019/1753 ändras så att dess bestämmelser är enhetliga med denna förordning.

I artikel 69 i förordningen överförs till kommissionen den befogenhet att anta delegerade akter som avses i artiklarna 11, 20, 22, 33 och 51 i sju års tid.

Förordningen innehåller även akter om betalningar, kompletterande bestämmelser, bestämmelser om övergångsperioder och slutbestämmelser.

3 Nuläge och bedömning av nuläget

I Finland finns inte något nationellt system för geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter sedan tidigare. I Finland är hantverks- och industriprodukter tills vidare skyddade genom varumärken och kollektiva varumärken. På EU-nivå har tillverkare kunnat använda varumärkessystemet och samfunds- och kontrollmärken.

För jordbruksprodukter finns flera giltiga kvalitetssystem på EU-nivå i Finland. Systemet för namnskydd för jordbruksprodukter omfattar skyddade ursprungsbeteckningar (SUB), skyddade geografiska beteckningar (SGB) och garanterade traditionella specialiteter (GTS). Skydd kan sökas för benämningar på jordbruksprodukter, livsmedel, starka alkoholdrycker och viner.

Förordningen om skydd av geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter är huvudsakligen direkt gällande reglering, men bestämmelserna om registreringsförfaranden och kontroll kräver vissa verkställighetsåtgärder på nationell nivå. Finland lämnade in en ansökan om undantag från registreringsförfarandet i två steg till Europakommissionen den 21 november 2024. Finland motiverade sin ansökan med att det inte finns något nationellt system för

geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter i Finland och att det nationella intresset för systemet tills vidare har varit lågt. I Finland finns dessutom veterligen endast ett fåtal produkter som uppfyller kraven för skydd av geografiska beteckningar. Genom förfrågningar av arbets- och näringsministeriet har det kommit fram några möjliga hantverks- och industriprodukter som uppfyller kriterierna för skydd av geografiska beteckningar. Även geografiska beteckningar för finländska jordbruksprodukter har registrerats i liten skala i jämfört med många medlemsstater i Central- och Sydeuropa. I nuläget har sexton finländska mat- och jordbruksprodukter skydd av geografiska beteckningar, av vilka fjorton är jordbruksprodukter och två alkoholprodukter.

Kommissionen beviljade Finland undantag från registreringen i två steg den 12 juni 2025. Därmed kan finländska producenter ansöka om registrering direkt av EUIPO. Finland ska dock meddela kommissionen vilken nationell kontaktpunkt som ska användas för frågor om ansökningar och kontakt med kommissionen och EUIPO.

Finland ska även utnämna ett nationellt myndighetsorgan som ska ansvara för kontrollen av geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter och utfärda bestämmelser om tillsynsmyndighetens uppgifter. På nationell nivå ska bestämmelser även utfärdas om kontrollen av domäner som hänför sig till geografiska beteckningar. Skyddat namn och skyddat märke definieras i 3 § 21 punkten i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation. Punkten innehåller dock inte uttryckligen geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

Patent- och registerstyrelsen som nationell kontaktpunkt

Det föreslås att patent- och registerstyrelsen ska utgöra den nationella kontaktpunkten.

Som den nationella immaterialrättsmyndigheten ansvarar patent- och registerstyrelsen (PRS) för registreringen av varumärken, formgivning och patent. Geografiska beteckningar erkänns som immateriella rättigheter, och det nya systemet för geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter är en del av EU:s system för immateriella rättigheter. På EU-nivå har EUIPO utnämnts till ansvarig myndighet. Utöver registrering av EU-varumärken och EU-formgivning är dess uppgift att öka kunskapen om immateriella rättigheter. Inom EU bildar de geografiska beteckningarna ett allmänt skäl för avslag vid registrering av varumärken, och med avseende på dem undersöks ärendet på eget initiativ av Patent- och registerstyrelsen. Därmed har ämbetsverket redan kunnande när det gäller skyddade namn. Dessutom har Patent- och registerstyrelsen ett etablerat samarbete med EUIPO när det gäller varumärken och formgivningsrätt.

Producenters egenförsäkran för verifiering av en produkts överensstämmelse med produktspecifikationen

Det föreslås att ett kontrollsystem baserat på egenförsäkran ska tillämpas för verifiering av en produkts överensstämmelse med produktspecifikationen före den släpps ut på marknaden. Enligt artikel 51.2 ska egenförsäkran lämnas till den ansvariga myndigheten före produkten släpps ut på marknaden, och när den är ute på marknaden ska det upprepas vart tredje år för att visa att produkten fortfarande stämmer överens med produktspecifikationen. Huvudregeln i artikel 51 i förordningen är direkt tillämplig rätt, och om den behövs inte nödvändigtvis några

separata bestämmelser. Enligt artikeln ska den behöriga myndigheten kontrollera att uppgifterna i egenförsäkran är korrekta och utfärda eller förnya tillståndscertifikatet.

Som ett alternativ till verifieringsförfarandet på grundval av egenförsäkran har medlemsstaterna möjlighet att med stöd av förordningen utfärda bestämmelser om att en behörig myndighet eller en tredje part utför verifieringen av en produkts överensstämmelse med produktspecifikationen. Egenförsäkran är dock ett enkelt och effektivt sätt att säkerställa att skyddet av de geografiska beteckningarna uppfylls. Det är rimligt att ansvaret för verifieringen av en produkts överensstämmelse med produktspecifikationen i första hand faller på den som vill använda en geografisk beteckning. Producenten har bäst kännedom om sin produkt och därmed de bästa förutsättningarna att verifiera produktens överensstämmelse med produktspecifikationen. Ett system som baserar sig på egenförsäkran är även administrativt sett lättare och orsakar mindre kostnader än ett system som baserar sig på myndighetstillsyn.

Enligt artikel 51.4 i förordningen ska verifiering på grundval av egenförsäkran inte hindra producenterna från att vid behov få produktens överensstämmelse med produktspecifikationen verifierad av tredje part.

Patent- och registerstyrelsen som den myndighet som ansvarar för kontroll av egenförsäkran

Det föreslås att Patent- och registerstyrelsen ska ansvara för kontroll av producenters egenförsäkran och utfärdande av tillståndscertifikat för produkter enligt artikel 51.2 och 51.3 i förordningen. Därmed kontrollerar Patent- och registerstyrelsen att hantverks- och industriprodukter som är försedda med en geografisk beteckning stämmer överens med kraven innan produkten släpps ut på marknaden. Patent- och registerstyrelsen ska åtminstone kontrollera att uppgifterna i egenförsäkran är heltäckande och konsekventa.

Säkerhets- och kemikalieverket som den myndighet som ansvarar för tillsynen

Det föreslås att Säkerhets- och kemikalieverket utses till den myndighet som ansvarar för tillsynen. Enligt artikel 50 i förordningen ska medlemsstaterna utse en behörig myndighet som ska ansvara för tillsynen efter att en produkt släppts ut på marknaden. Tillsynsmyndigheten ska följa upp användningen av geografiska beteckningar på marknaden, inklusive inom elektronisk handel. Enligt artikel 50 i förordningen ska myndigheterna vara objektiva och opartiska och agera på ett transparent sätt. De ska ha även tillgång till den kvalificerade personal och de resurser som krävs för att utföra tillsynsuppgifterna.

Säkerhets- och kemikalieverket är en statlig säkerhetsmyndighet inom arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde. Dess mål är att skydda människor, egendom och miljö från säkerhetsrisker. Myndigheten kontrollerar även krav som ställs på produkter och tjänster genom lagstiftning samt utvecklar myndighetssamarbetet och handlingsmodellerna.

Säkerhets- och kemikalieverket övervakar och främjar inte enbart den tekniska säkerheten och överensstämmelsen med kraven för produkter och tjänster, utan även konsumentens säkerhet, kemikaliesäkerheten, säkerheten när det gäller bekämpningsmedel och kvaliteten. Dessutom säkerställer verket fri rörlighet för varor och tjänster som uppfyller kraven. Som organ för marknadskontroll lämpar sig Säkerhets- och kemikalieverket bäst för den uppgift som förutsätter åtgärder inom marknadskontroll. Myndigheten har uttryckligen kunnande om tillsyn av produkters överensstämmelse med kraven. Trots att verkets tillsynsuppgifter huvudsakligen hänför sig till produkters säkerhet, omfattar verkets uppgifter även exempelvis kontroll av ädelmetaller. Säkerhets- och kemikalieverket kontrollerar att ädelmetallprodukter uppfyller de

krav som ställs på dem i lagstiftning, vilka omfattar produkternas säkerhet och äkthet. Säkerhets- och kemikalieverket har även behörighet att påföra påföljdsavgifter med stöd av lagen om överensstämmelse för skodon och textilprodukter (265/2022). Uppgiften hänför sig bland annat till kraven om utseende, säregenhet och placering för tillverkningsmaterial och tillverkningsmaterialmärkningar.

Att utse säkerhets- och kemikalieverket till den myndighet som ansvarar för uppgifter som hänför sig till marknads kontroll är även ändamålsenligt eftersom lagen om marknads kontrollen av vissa produkter (1137/2016) tillämpas på kontrollen i den här lagen.

Konkurrens- och konsumentverket och konsumentombudsmannen utför tillsyn av konkurrens- och konsumentskyddet. Konsumentombudsmannen har enligt konsumentskyddslagen behörighet när det gäller näringsidkares vilseledande marknadsföring som riktar sig till konsumenter. I konsumentskyddslagen (38/1978) föreskrivs ett förbud mot att lämna osann eller vilseledande information. Konsumentombudsmannen kan ingripa i eventuella osanna eller vilseledande uppgifter om produkter som skyddas av geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter. Dessa uppgifter kan gälla bland annat konsumtionsnyttighetens kvalitet och andra viktiga egenskaper, eller konsumtionsnyttighetens ursprung och tillverkningsätt. När det gäller påföljder ger lagen om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheterna (566/2020) marknadsdomstolen möjlighet att påföra påföljdsavgift om ett företag bryter mot reglerna som fastställs i konsumentskyddslagen. Marknadsdomstolen kan på framställning av konsumentombudsmannen påföra påföljdsavgift för bland annat osann marknadsföring. Påföljdsavgift ska dock inte påföras om överträdelsen är ringa eller påförande av påföljdsavgift måste anses uppenbart oskäligt. Påföljdsavgift behöver inte påföras om näringsidkaren har vidtagit tillräckliga korrigerande åtgärder omedelbart efter att överträdelsen upptäcktes och det inte är fråga om en allvarlig eller återkommande överträdelse.

Marknadskontrollagen gör det å andra sidan möjligt för myndigheten att förena ett förbud eller föreläggande som den meddelat med vite, vilket utöver påföljdsavgiften i konsumentskyddslagen även kan ses som en del av ett mer omfattande rättsligt påföljdssystem. En försummad åtgärd kan med stöd av marknadskontrollagen även utföras på den försumliges bekostnad, såvida inte producenten korrigerar situationen frivilligt. Det främsta syftet med vite är trots allt att ha en avskräckande effekt. Det är beaktansvärt att ett vite som förelagts med stöd av marknadskontrollagen är avsevärt högre än en påföljdsavgift i enlighet med konsumentskyddslagen.

Utöver de ovannämnda bestämmelserna stärker lagen om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheterna (566/2022) samarbetet mellan konsumentmyndigheterna. Dessutom är metoderna i förvaltningslagen (434/2003) till stöd för effektiva kontrollåtgärder.

Kontrollskyldigheten i förordningen gäller även domäner. Kontrollen av domänverksamhet tillfaller Transport- och kommunikationsverket, vars behörighet att lösa tvister som gäller fi-domäner föreskrivs i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation (917/2014). Med stöd av 169 § 3 mom. i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation kan Transport- och kommunikationsverket på begäran av innehavaren av en rätt till ett skyddat namn eller märke avlägsna eller flytta ett domännamn, om domännamnet är registrerat i strid med 167 § 2 mom. En förutsättning för att ett domännamn ska avlägsnas eller flyttas är att domännamnet motsvarar innehavaren av rättighetens skyddade namn eller märke, och att domännamnsanvändaren inte kan uppvisa någon godtagbar grund för registreringen av domännamnet; eller domännamnet liknar innehavaren av rättighetens skyddade namn eller märke, och domännamnet är registrerat i uppenbart vinnings- eller skadesyfte. Därmed kan 169 § 3 mom. i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation tillämpas på tillsynen av geografiska beteckningar för hantverks-

och industriprodukter, när 3 § 21 punkten i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation ändras så att den omfattar geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

Allmänt

Kommissionen har låtit utföra en utredning av de eventuella konsekvenserna av förordningen.¹ Ingen separat nationell konsekvensbedömning har gjorts.

Den nya namnskyddsformen för hantverks- och industriprodukter kompletterar det befintliga systemet för namnskydd för jordbruksprodukter och bedöms öka de olika synergifördelarna med systemen för geografiska beteckningar.

Tillverkare

För tillverkare kan en geografisk beteckning öka produktens synlighet och attraktivitet på marknaden. I den konsekvensbedömning som tagits fram av kommissionen bedöms systemet med geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter ha en positiv inverkan i form av ökade geografiska beteckningar även i de medlemsstater, som exempelvis Finland, där systemet med geografiska beteckningar tills vidare har utnyttjats i liten utsträckning.

Registreringen av en geografisk beteckning för hantverks- och industriprodukter bedöms enligt kommissionens konsekvensbedömning kosta tillverkarna cirka 15 000 euro i form av en engångskostnad.

Den tillsynsmodell som baserar sig på egenförsäkran som Finland tagit i bruk är för tillverkarna ett förmånligare alternativ än kontroll som utförs av en myndighet, och därmed lämpar sig modellen även för små och medelstora företag, självständiga hantverkare och den mångsidiga och ofta lilla marknaden för hantverks- och industriprodukter. I den konsekvensbedömning som kommissionen utarbetat bedöms verifieringen och tillsynen av en geografisk beteckning kosta tillverkarna 5 700 euro i form av engångskostnader och 3 000 euro i form av löpande kostnader för verkställande och administration.

Konsumenter och innovationer

Systemet antas resultera i fler kvalitetsprodukter på marknaden. En geografisk beteckning kan hjälpa konsumenter att välja en produkt som kan identifieras av dess kvalitet till följd av dess ursprung.

Företag och medborgare

Inom EU förmodas det nya systemet innebära fördelar för företag när det gäller kommersialisering, ge konsumenter kvalitetsprodukter och öka det lokala behovet av arbetskraft i de områden där produkterna som uppfyller kriterierna i det nya skyddssystemet tillverkas. I synnerhet små och medelstora företag antas registrera geografiska beteckningar för hantverks-

¹ Executive summary of the impact assessment report on geographical indications protection for craft and industrial products ([https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52022SC0116R\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52022SC0116R(01)))

och industriprodukter, varför det nya skyddssystemet har potential att förbättra verksamhetsförutsättningarna för SME-företag.

Enligt kommissionens konsekvensbedömning förmodas det nya systemet skapa 14 200–16 900 nya arbetstillfällen inom EU årligen. Framförallt väntas arbetstillfällen skapas i perifera landsbygdsområden.

Systemet med geografiska beteckningar för hantverks- och jordbruksprodukter bedöms inte ha negativa konsekvenser för konkurrensen, eftersom det är fråga om produkter inom ett smalt specialområde vilka endast tillverkas i en begränsad mängd. En geografisk beteckning begränsar inte heller hur många företag eller andra ekonomiska aktörer som kan tillverka skyddade produkter. Det nya systemet bidrar inte till att störa konkurrensen, eftersom det finns många produkter av samma slag på marknaden.

Områden

Produkter som är tillverkade med geografiska beteckningar är en del av det lokala kulturarvet. Systemet med geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter kan öka turismen i de områden där produkterna tillverkas.

Myndigheter och offentlig förvaltning

Verkställandet av lagstiftningsförslaget och implementeringen av kontrollsystemet ger upphov till relativt få ekonomiska och administrativa konsekvenser för den offentliga sektorn. Förslaget bedöms inte orsaka avsevärda konsekvenser när det gäller anpassning eller verksamhet.

Grundandet av en nationell kontaktpunkt och kontrollen av egenförsäkran av en produkts överensstämmelse med produktspecifikationen orsakar små administrativa kostnader för Patent- och registerstyrelsen. Enligt den konsekvensbedömning som kommissionen utarbetat orsakar kontrollen av överensstämmelsen med produktspecifikationen för en geografisk beteckning en årlig kostnad på uppskattningsvis 600 euro för myndigheten. Små kostnader uppstår för Patent- och registerstyrelsen även av andra uppgifter som den enligt förslaget ska tilldelas, vilka omfattar uppgifter som hänför sig till assistans för EUIPO vid granskning av direkta ansökningar, Patent- och registerstyrelsens roll i EUIPO:s rådgivande nämnd samt rådgivning och information.

Den egentliga marknadskontrollen och verkställandet av lagstiftningen orsakar enligt kommissionens konsekvensbedömning en årlig kostnad på uppskattningsvis 3 900 euro. Konsekvenserna för den statliga ekonomin är därmed relativt små.

Lagstiftningsförslaget orsakar inga ekonomiska följder för kommunerna och områdena.

De resursbehov som följer av förslaget täcks inom fastställda anslags- och årsverkesramar i planerna för de offentliga finanserna och statsbudgetarna. Vid behov fastställs eventuella ytterligare resurser i beslutsprocesserna för statsbudgeten och planerna för de offentliga finanserna.

Miljökonsekvenser

Det nya systemet för geografiska beteckningar bedöms inte ha negativa miljökonsekvenser. De produkter som omfattas av förslaget tillverkas i en begränsad mängd och de produkter som

försetts med en geografisk beteckning är sannolikt hållbarare än sina förmånligare motsvarigheter, som inte skyddas av geografiska beteckningar. Produkter som skyddas av geografiska beteckningar produceras också mer sannolikt inom EU, där miljönormerna är strängare än i andra marknadsområden.

5 Alternativa handlingsvägar

5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser

5.1.1 Nationell kontaktpunkt

5.1.1.1 Registreringssystemet

Utnämmandet av en nationell myndighet för det första registreringssteget gör det möjligt för finländska ansökare av skydd av geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter att uträtta ärenden hos registreringsmyndigheten på sitt eget modersmål, svenska eller finska, vilket gör systemet mer användarvänligt. I Finland finns det dock veterligen åtminstone tills vidare endast en begränsad mängd produkter som uppfyller förutsättningarna för skydd för hantverks- och industriprodukter, det vill säga är kopplade till ett visst geografiskt område. Utnämmande av en nationell myndighet för det första registreringssteget innebär orimliga administrativa ansträngningar och kostnader i relation till den mån i vilken systemet används. Implementering av direkt registrering sparar inte bara personalresurser, utan även administrativa kostnader.

Även riksdagens ekonomiutskott konstaterade i sitt utlåtande om den föreslagna förordningen EkUU 52/2022 rd att de administrativa kostnaderna för den eventuella nya skyddsformen ska minimeras och att det att systemet tas i bruk på nationell nivå inte får orsaka större börda än nödvändigt för myndigheter eller företag.

5.1.1.2 Den myndighet som utgör kontaktpunkt

Vid prövningen av vilket myndighetsorgan som ska utgöra kontaktpunkt beaktades även arbets- och näringsministeriet, som ansvarar för verkställandet av förordningen, vilket i egenskap av en myndighet som deltagit i förhandlingarna om den föreslagna förordningen och ansvarar för implementeringen av förordningen har sakkunskap om innehållet i förordningen om skydd av geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter och de skyldigheter som kommer av förordningen. Till ministeriets kärnuppgifter hör dock bland annat omfattande helheter inom näringspolitik, innovationspolitik, företagarpolitik, arbetsmarknadspolitik, energipolitik, områdesutveckling, konkurrens- och konsumentpolitik, arbetslagstiftning, arbetsrelaterad invandring och integration av invandrare. Rollen som kontaktpunkt för geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter är en enskild uppgift som är åtskild från dessa och som det inte är ändamålsenligt att ålägga arbets- och näringsministeriet.

5.1.2 Kontrollsystemet

En alternativ modell till producenters egenförsäkring

Enligt artikel 55 i förordningen får den behöriga myndigheten delegera vissa kontrolluppgifter till produktcertifieringsorgan eller fysiska personer. Genom certifiering kan det officiellt bekräftas att produkter uppfyller vissa kvalitets- och produktionskriterier. I Finland finns dock veterligen tills vidare inga sådana produktcertifieringsorgan som kan bedöma hantverks- och industriprodukters överensstämmelse med förordningen och produktspecifikationen.

Huvuduppgiften när det gäller kontroll av producenters egenförsäkran är att säkerställa att produkter som säljs med en geografisk beteckning stämmer överens med produktspecifikationen. Vid kontrollen är det fråga om till exempel säkerställande av överensstämmelse med produktspecifikationen när det gäller produktens egenskaper, produktionsmetoden och tillverkningsplatsen. Därmed är kontrollen huvudsakligen teknisk till sin natur. Kontrollen som baserar sig på producenters egenförsäkran är även lätt och ger inte upphov till några kostnader.

5.1.3 De myndigheter som ansvarar för kontrollen

5.1.3.1 Den myndighet som ansvarar för kontrollen av producenters egenförsäkran

Förutom Patent- och registerstyrelsen, som föreslås vara den myndighet som ansvarar för kontrollen av producenters egenförsäkran, övervägdes Säkerhets- och kemikalieverket för uppgiften. Eftersom Säkerhets- och kemikalieverket även ansvarar för marknadskontroll skulle samma myndighet få i uppgift att kontrollera produkter både före och efter de släppts ut på marknaden, ifall Säkerhets- och kemikalieverket också kontrollerade producenters egenförsäkran. Det är obestridligt att det organ som redan tidigare satt sig in i och godkänt produktbeskrivningen skulle ha sakkunskap att även kontrollera äktheten för de produkter som rör sig på marknaden. Att koncentrera kontrolluppgifterna till en och samma myndighet skulle även spara kostnader till följd av systemet. Att koncentrera kontrollen både före och efter produkter släppts ut på marknaden till en och samma myndighet kan dock väcka misstankar hos användare, myndigheter eller konsumenter när det gäller tillsynsmyndighetens opartiskhet, med beaktande av att tillsynsmyndigheten i praktiken då ansvarar för att kontrollera sitt eget tidigare tillsynsarbete.

Av kostnadsskäl är det å andra sidan inte heller ändamålsenligt att utse en myndighet som inte har övriga uppgifter enligt denna lag till det organ som ska kontrollera producenters egenförsäkran.

5.1.3.2 Marknadskontrollmyndigheten

Vid övervägandet av vilken myndighet som ska utses till marknadskontrollmyndighet för systemet med geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter bedömdes inte enbart Säkerhets- och kemikalieverkets lämplighet för uppgiften, utan även Konkurrens- och konsumentverkets, Patent- och registerstyrelsens, Livsmedelsverkets och Tullens lämplighet bedömdes.

Patent- och registerstyrelsen

Patent- och registerstyrelsen verkar också inom arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde och ämbetsverket har avsevärd sakkunskap om immateriella rättigheter. Myndigheten har kunskaper om varumärken och förhållandet mellan skyddade benämningar och varumärken. Myndigheten deltar dessutom i internationellt samarbete med bland annat EU:s immaterialrättsmyndighet. Till Patent- och registerstyrelsens uppgifter hör även vissa tillsynsåtgärder, bland annat tillsyn av stiftelser, den tillsyn som avses i lagen om kollektiv förvaltning av upphovsrätt samt revisionstillsyn.

Vid tillsyn av hantverks- och industriprodukter är det dock i första hand fråga om marknadskontroll, vilket Patent- och registerstyrelsen inte har erfarenhet av.

Konkurrens- och konsumentverket

Konkurrens- och konsumentverkets uppgift är att främja såväl en fungerande konkurrens som konsumenternas rättigheter och ställning. Verket kontrollerar att konkurrenslagen iakttas, ger utlåtanden och ingriper i eventuella åtgärder som begränsar konkurrensen inom den offentliga sektorn. När det gäller konsumentskydd kontrollerar verket att konsumentskyddslagen iakttas, förhindrar vilseledande marknadsföring och övervakar näthandel. Verket löser även konsumenttvister och ger anvisningar och rådgivning till konsumenter och företag.

Konsumenters associationer och bedömning av huruvida namn är vilseledande är centrala uppgifter när det gäller tillsynen av geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter, inom vilket Konkurrens- och konsumentverket redan har kunskaper och erfarenhet. Konsumentskyddslagen innehåller ett förbud mot att lämna osann eller vilseledande information. Att en produkt avviker från de krav som ställts för den är i strid med konsumentskyddslagen och faller inom ramen för Konkurrens- och konsumentverkets nuvarande behörighet.

Med stöd av lagen om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheterna omfattar Konkurrens- och konsumentverkets befogenheter bland annat rätt att få information, rätt att utföra granskning och testköp. Konsumentombudsmannen kan fastställa ett förbud med syfte att förhindra eventuellt lagstridigt förfarande i framtiden. Konsumentombudsmannen kan likaså förena ett förbud med vite. I vissa fall kan Konkurrens- och konsumentverket även påföra påföljdsavgift. Dess befogenheter omfattar även befogenheter relaterade till onlinegränssnitt och domäner, när en domän används på ett sätt som bryter mot konsumentskyddet. Konsumentombudsmannen har rätt att utföra granskning av ett företags lokaler om det behövs för att uträtta kontrollärendet. En granskning kan utföras utan att det meddelats i förväg. Konsumentombudsmannen har även rätt att på begäran få handräckning av polisen för att utföra en granskning.

I EU-förordningen är det dock inte fråga om konkurrens- eller konsumentskydds rätt. Till skillnad från marknadskontrollmyndigheter utför Konkurrens- och konsumentverket och konsumentombudsmannen inte produkttillsyn, och myndigheten har inga uppgifter som hänför sig till att kontrollera produkters överensstämmelse med kraven. Myndighetsuppgifterna enligt denna lag är därmed av ett annat slag än Konkurrens- och konsumentverkets och konsumentombudsmannens nuvarande uppgifter.

Livsmedelsverket

Även Livsmedelsverket, som verkar under jord- och skogsbruksministeriet, har befogenheter inom och erfarenhet av tillsyn. Dess uppgift är att säkerställa säkerheten och kvaliteten för livsmedelskedjan, främja djurens hälsa och välbefinnande samt trygga förutsättningarna för jordbruket. Bland annat tar verket även fram anvisningar och ger rådgivning åt producenter, livsmedelsföretag, myndigheter och konsumenter.

Livsmedelsverket har även en central nationell sakkunnig- och tillsynsroll när det gäller skyddade benämningar för jordbruksprodukter. Det utgör en nationell myndighet som behandlar och granskar ansökningar om namnskydd, levererar ansökningar till EU-kommissionen och övervakar användningen av skyddade benämningar på marknaden. Livsmedelsverket kan förhindra vilseledande eller otillåten användning av namnskyddade produkter och förordna korrigerande åtgärder eller förbud mot felaktig användning av namnskyddade produkter.

Livsmedelsverket utför dock granskningar inom livsmedelsbranschen som en del av den ordinarie livsmedelstillsynen, vilket inte hänför sig till hantverks- och industriprodukter.

Tullen

Redan i nuläget omfattar tullverkets uppgifter kontroll av geografiska beteckningar och övriga immateriella rättigheter i samband med import och export av varor till följd av förordningen om tullens säkerställande av skyddet för immateriella rättigheter ((EG) 608/2013).

Tullverket kan till exempel ingripa i varor som misstänks kränka immateriella rättigheter. Dessutom kan Tullen utföra granskningar av transportmedel, containrar eller andra lokaler, om det finns grundade skäl att misstänka att varorna kränker immateriella rättigheter.

Det är inte ändamålsenligt att utse tullverket till den marknadskontrollmyndighet som förordningen förutsätter, men Tullen kan med sina befogenheter delvis uppfylla kraven på tillsyn i EU-förordningen om skydd av geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter. Detta gäller i synnerhet lagrade produkter och sådana lokaler som används för transitering.

5.2 Planerade och genomförda metoder i andra medlemsstater

5.2.1 Sverige

I den svenska nationella lagen om skydd av geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter vilken kompletterar förordningen (Ds 2024:18) har svenska Patent- och registreringsverket utnämnts till den kontaktpunkt som förutsätts i förordningen.

I den svenska nationella lagen som kompletterar förordningen utses svenska Patent- och registreringsverket även till den myndighet som ansvarar för kontrollen. Patent- och registreringsverket ansvarar både för att kontrollera producenters egenförsäkran och för att kontrollera geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter på marknaden. Patent- och registreringsverket kan ålägga den som är föremål för kontrollen att överlämna handlingar och andra uppgifter som behövs för kontrollen. Ett föreläggande kan förenas med en bot. Patent- och registreringsverket kan även be en aktör att korrigera sitt förfarande eller förbjuda användningen av en geografisk beteckning. Ett förbud mot användning av en geografisk beteckning motsvarar det förbud som en civilrättslig rättsinnehavare kan söka i domstol vid fall av kränkning av immateriella rättigheter. Ett förbud eller föreläggande kan förenas med vite.

I den svenska lagen ges regeringen eller en myndighet som utsetts av regeringen fullmakt att utfärda föreskrifter om hur kontrollen ska genomföras i praktiken. Regeringen eller myndigheten får även fullmakt att utfärda föreskrifter om att en fysisk person, ett företag eller en annan ekonomisk aktör har skyldighet att lämna uppgifter och överlämna handlingar. Bestämmelser ges även för att säkerställa effektiv samordning mellan Patent- och registreringsverket och dess organ eller personer som utför kontroll på uppdrag av Patent- och registreringsverket.

Beslut som fattats av Patent- och registreringsverket kan överklagas i marknadsdomstolen. Patent- och registreringsverket kan även föra talan om påförande av bot till marknadsdomstolen.

5.2.2 Danmark

Danmarks Patent- och varumärkesstyrelse, Patent- og Varemærkestyrelsen, har utsetts till den kontaktpunkt som förutsätts i förordningen.

Till de behöriga myndigheterna för kontroll har Danmark utsett både Patent- och varumärkesstyrelsen och den nationella Myndigheten för säkerhet och teknologi. Patent- och varumärkesstyrelsen verifierar de uppgifter som lämnas i egenförsäkran för geografiska beteckningar och utför kontroller. Myndigheten för säkerhet och teknologi ansvarar för kontroll av användningen av geografiska beteckningar på marknaden. Myndigheten kan be att få alla uppgifter som den anser behövliga för kontrolluppgifterna. Myndigheten för säkerhet och teknologi har även tillgång till affärslokaler och transportmedel som anses viktiga för kontrollen. Myndigheten kan ge ett tillfälligt förbud mot leverans, marknadsföring eller utställande av en produkt samt bestämma att försäljningen eller leveransen av en produkt ska upphöra om produkten inte uppfyller de regler som getts för den i förordningen eller lagen.

Verksamhet som strider mot förordningen eller lagen kan innebära bötesstraff eller en fängelsedom på högst två år, om brottet begås på grund av uppsåt eller grov oaktsamhet.

6 Remissvar

Arbets- och näringsministeriet tog emot utlåtanden från jord- och skogsbruksministeriet, undervisnings- och kulturministeriet, Patent- och registerstyrelsen, Säkerhets- och kemikalieverket, Konkurrens- och konsumentverket, Transport- och kommunikationsverket, marknadsdomstolen, Finlands Näringsliv, Centralhandelskammaren, Företagarna i Finland rf och Suomen Tekstiili & Muoti ry.

Remissinstanserna förhöll sig huvudsakligen positivt till regeringens förslag till en lag om skydd av geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter. Remissinstanserna understödde en direkt registrering till EU:s immaterialrättsmyndighet, vilken minskar den administrativa bördan och kostnaderna för såväl medlemsländerna som de ansökande. Förslaget om Patent- och registerstyrelsen som den nationella kontaktpunkten ansågs likaså vara ändamålsenligt. Även Patent- och registerstyrelsen understödde den roll som föreslagits för den, men föreslog ändå att det ska bedömas huruvida lagen om Patent- och registerstyrelsen bör ändras så att den omfattar myndighetens nya föreslagna uppgifter. I sitt utlåtande fäste Patent- och registerstyrelsen även uppmärksamhet vid kostnaderna till följd av de nya föreslagna uppgifterna för den och vid att det inte är möjligt att ta ut en separat avgift för myndighetens eventuella nya uppgifter endast med stöd av EU-förordningen.

Remissinstanserna understödde till stor del förslaget om att utnämna Säkerhets- och kemikalieverket till den marknadskontrollmyndighet som ansvarar för tillsynen av geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter. Själv motsatte sig Säkerhets- och kemikalieverket förslaget och ansåg att det med avseende på användningen av myndighetsresurser är ändamålsenligt att föreskriva uppgiften till Konkurrens- och konsumentverket, som sedan tidigare har sakkunskap om bland annat vilseledande marknadsföring, associationer och föreställningar. I sitt utlåtande påpekade Säkerhets- och kemikalieverket att det inte sedan tidigare har sakkunskap om eller erfarenhet av skydd för immateriella tillgångar. Uppskattningen av kostnaderna för att genomföra marknadskontrollen och lagstiftningen i utkastet till regeringspropositionen, vilken är baserad på kommissionens konsekvensbedömning, är enligt verket oralistisk med tanke på att den planerade marknadskontrolluppgiften inte är begränsad till finländska skyddade produkter, utan gäller alla skyddade geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter inom EU. Kostnader

skulle uppstå för Säkerhets- och kemikalieverket av såväl marknadskontroll som förvaltning av webbplatser och system för ärendehantering. I sitt utlåtande fäste Säkerhets- och kemikalieverket likaså uppmärksamhet vid att de eventuella nya uppgifterna, om tilläggsresurser inte beviljas för dessa, tar resurser från andra tillsynssektorer, i vilka säkerheten är central och i vilka riskerna för liv och hälsa kan vara betydande.

Både Patent- och registerstyrelsen och Säkerhets- och kemikalieverket ansåg i sina utlåtanden att de uppskattade kostnaderna för tillsynsuppgifterna, som enligt förslaget föreskrivs för dem, är för låga.

Säkerhets- och kemikalieverket understödde bestämmelsen om att marknadsmyndighetens tillsynsmetoder föreskrivs i marknadskontrollagen. Säkerhets- och kemikalieverket bedömde att vitet för påföljder för överträdelse av förordningen eller nationell lag är tillräckligt.

I sitt utlåtande ansåg marknadsdomstolen att regeringens proposition bör innehålla reflektioner kring karaktären av ett avgörande som gjorts med stöd av 5 § i den föreslagna lagen om skydd av geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter samt kring huruvida ett beslut av Patent- och registerstyrelsen är överklagbart.

Transport- och kommunikationsverket ansåg i sitt utlåtande att den ändring av 3 § 21 punkten i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation vilken föreslås i utkastet till regeringsproposition inte är tillräckligt entydig och föreslog att den ska göras tydligare.

Förslaget ändrades till ändring av lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation genom att geografiska beteckningar i enlighet med artikel 4 i förordningen om skydd av geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter fogades till 3 § 21 punkten i lagen. Förslaget till regeringsproposition ändrades även genom att geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter fogades till 2 § om Patent- och registerstyrelsens uppgifter i lagen om Patent- och registerstyrelsen. Till motiveringarna till 5 § om kontroll av producenters egenförsäkran fogades dessutom ett förtydligande om att ändring av ett beslut av Patent- och registerstyrelsen kan sökas enligt den normala förvaltningsprocessen utifrån 7 § i lagen om Patent- och registerstyrelsen.

Vid beredningen av propositionen ansågs det inte möjligt att anföra resurstilldelning genom propositioner om tilläggsanslag i statens budget för 2026. Åtminstone i det första skedet finansieras det genomförande som förutsätts av förordningen genom att omfördela de befintliga resurserna, effektivisera myndighetens nuvarande uppgifter och anpassa verksamheten. Behovet av resurser baserar sig på bedömningar av kvantiteten och kvaliteten för de kommande tillsynsuppgifterna, om vilket mer exakta uppgifter finns tillgängliga först när myndigheterna har praktisk erfarenhet av tillsynsuppgifterna. Senast den 2 december 2029 ska medlemsstaterna rapportera till kommissionen om övervakningsåtgärderna, och därefter med fem års mellanrum. Omvärderingen av behovet av resurser är kopplad till uppföljningen av tillsynsmetoder och uppgifter om den.

7 Specialmotivering

7.1 Lag om skydd av geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter

1 §. Tillämpningsområde. I 1 mom. föreslås bestämmelser om lagens syfte. Lagens syfte är att ge nationella bestämmelser som kompletterar förordningen om skydd av geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter. Förordningen är nationellt direkt tillämplig

lagstiftning. Förordningen kan endast kompletteras genom nationell lagstiftning enligt det nationella handlingsutrymme som ges i förordningen.

Enligt artikel 3 i förordningen tillämpas lagen på hantverks- och industriprodukter. I förordningen avses med hantverks- och industriprodukter produkter som produceras antingen helt för hand eller med hjälp av manuella eller digitala verktyg eller mekaniska verktyg, förutsatt att det manuella arbetet är en viktig aspekt av den färdiga produkten. Produkten kan även produceras på standardiserat sätt och med hjälp av maskiner. Det kan till exempel vara fråga om produkter som natursten, trähantverk, smycken, textilier, spets, bestick, glas, porslin samt hudar och skinn.

Lagen tillämpas inte på jordbruksprodukter, livsmedel, viner eller spritdrycker, för vilka det finns egna system för namnskydd.

2 §. Registreringsförfarande. Paragrafen innehåller bestämmelser om förfarandet för att registrera geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter i Finland. Registreringen iakttar direkt registrering till Europeiska unionens immaterialrättsmyndighet EUIPO i enlighet med artikel 20 i förordningen.

3 §. Kontaktpunkt. I paragrafen utnämns Patent- och registerstyrelsen till nationell kontaktpunkt för behandling av tekniska frågor som rör produkter och ansökningar. Enligt artikel 20.5 i förordningen ska medlemsstaten genom kontaktpunkten bistå EUIPO i granskningen av direkta ansökningar. Granskningen omfattar bland annat verifiering av uppgifter i ansökningar, utlåtanden om uppgifter och svar på myndighetens övriga begäranden om utredningar. Enligt förordningen ska kontaktpunkten i sin verksamhet vara oberoende och opartisk i förhållande till sökanden.

Patent- och registerstyrelsen utgör registreringsmyndighet för immateriella rättigheter inom arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde. Myndigheten registrerar varumärken, formgivningsrätter och patent. Skyddade namn utgör redan i nuläget ett hinder för registrering av varumärken, varför patent- och registerstyrelsen har tidigare kunnande inom geografiska beteckningar. Patent- och registerstyrelsen har också ett etablerat samarbete med EUIPO när det gäller varumärken och formgivning. Myndigheten är därmed den myndighet som är bäst lämpad att representera Finland även i det rådgivande organ som grundas inom EUIPO, vars uppgift är att ge utlåtanden till EUIPO:s avdelning för geografiska beteckningar.

4 §. Egenförsäkran om överensstämmelse med produktspecifikationen. Paragrafen innehåller bestämmelser om tillverkarens egenförsäkran om produktens överensstämmelse i enlighet med artikel 51 i förordningen. Tillverkare av produkter som skyddas av en geografisk beteckning för hantverks- och industriprodukter ska använda ett tillståndscertifikat för tillverkning av produkten för att till exempel göra marknadskontrollen och tullkontrollen smidigare. Innan en produkt släpps ut på marknaden och därefter med tre års mellanrum ska tillverkaren lämna in en egenförsäkran om produktens överensstämmelse med produktspecifikationen till den behöriga myndighet som föreskrivs i 5 § i denna lag, alltså Patent- och registerstyrelsen. En uppdaterad egenförsäkran om produktens överensstämmelse med produktspecifikationen ska även lämnas in om produkten ändras.

5 §. Kontroll av egenförsäkran. I paragrafen utnämns Patent- och registerstyrelsen till den myndighet som kontrollerar och verifierar att de uppgifter som lämnas i egenförsäkran är heltäckande och utfärdar ett tillståndscertifikat eller förnyar det befintliga tillståndscertifikat i enlighet med artikel 51.3 i förordningen. Kontrollen sker innan produkten släpps ut på marknaden. Kontrollen handlar om att säkerställa att produkten stämmer överens med

produktspecifikationen, alltså till exempel att produktens egenskaper, produktionsmetoden och tillverkningsplatsen är förenliga med produktspecifikationen. Till sin natur är kontrollen alltså huvudsakligen teknisk.

Ändring i Patent- och registerstyrelsens beslut kan sökas enligt den normala förvaltningsprocessen med stöd av 7 § i lagen om Patent- och registerstyrelsen.

6 §. Marknadskontrollmyndighet. I paragrafens 1 mom. utnämns Säkerhets- och kemikalieverket till den marknadskontrollmyndighet som ansvarar för geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter. Enligt artikel 54 i förordningen ska användningen av geografiska beteckningar övervakas genom kontroller för att förhindra bedräglig praxis och säkerställa att produkterna på marknaden stämmer överens med kraven. För tillsynen ska medlemsstaterna utnämna en eller flera myndigheter.

Tillsynen av industrier är i praktiken dispositiv, det vill säga den bygger på självständig prövning och initiativ av parterna. Förordningen om skydd av geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter ålägger dock medlemsstaterna att utse en eller flera myndigheter som ansvarar för tillsynen, utför tillsynen och utfärdar bestämmelser om effektiva, proportionella och avskräckande påföljder. Det finns skäl att ge befogenheter för marknadskontroll till en myndighet som övervakar att lagstiftningen iakttas och som har de bästa förutsättningarna och kunskaperna att bedöma omständigheter som ger grund för tillsynsåtgärder och genomföra tillsynen. Baserat på beredningen av propositionen anses Säkerhets- och kemikalieverket vara den lämpligaste myndigheten att utföra sådan tillsyn som riktar sig uttryckligen till produkter och som omfattar en bedömning av produkternas överensstämmelse med kraven.

Enligt förarbetena till marknadskontrollagen, som baserar sig på marknadskontrollförordningen, lindrar de allmänna och harmoniserade riktlinjerna för regleringen av marknadskontrollen, till vilka det hänvisas i den produktsektorspecifika lagstiftningen, strukturen och innehållet för de produktspecifika bestämmelserna. Vid beredningen av förslaget ansågs det därmed ändamålsenligt att vid den nationella tillsynen av produkter som skyddas av en geografisk beteckning för hantverks- och industriprodukter använda Säkerhets- och kemikalieverket och uttryckligen marknadskontrollagens tillsynsram.

Säkerhets- och kemikalieverkets uppgift är därmed att följa marknaden för att observera missbruk av geografiska beteckningar och genomföra kontroller enligt marknadskontrollagen och egen prövning. Om missbruk av geografiska beteckningar upptäcks, kan Säkerhets- och kemikalieverket använda metoder enligt marknadskontrollagen för att ingripa i verksamhet som strider mot denna lag eller förordningen.

Som behörig myndighet kan Säkerhets- och kemikalieverket utöver Patent- och registerstyrelsen begära avregistrering i enlighet med artikel 32.4 i förordningen. Vid uppföljning av användningen av geografiska beteckningar är det fråga om sedvanlig marknadskontroll. Tillsynsmyndigheten ska sköta sin uppgift riskbaserat och på ett så ändamålsenligt sätt som möjligt.

Denna lag påverkar inte tillämpningen av övrig lagstiftning eller de befogenheter som andra myndigheter har med stöd av övrig lagstiftning. Marknadskontrollagen innehåller även bestämmelser om informationsutbyte och samarbete mellan marknadskontrollmyndigheten och Tullen. Enligt 11 § i marknadskontrollagen har marknadskontrollmyndigheten och Tullen, oberoende av sekretessbestämmelserna och andra begränsningar som gäller rätten att få

information, rätt att lämna ut information som är nödvändig för kontrollen till varandra och att av andra tillsynsmyndigheter få sådan information.

Enligt artikel 54 i förordningen utgör tullen tillsynsmyndighet tillsammans med Säkerhets- och kemikalieverket. Europaparlamentets och rådets förordning 608/2013 om tullens säkerställande av skyddet för immateriella rättigheter ger tullmyndigheter befogenhet att övervaka immateriella rättigheter när det gäller sådana varor på vilka tullkontroll enligt unionens tullagstiftning tillämpas och utföra kontroller av sådana varor för att förhindra åtgärder som kränker immateriella rättigheter. Direktivet om säkerställande av skyddet för immateriella rättigheter 2004/48, alltså det så kallade genomförandedirektivet, förpliktigar även medlemsstaterna till effektivt samarbete mellan tullmyndigheterna och till att dela information med varandra om gränsöverskridande godstrafik och brott som hänför sig till det. Genomförandedirektivet om immateriella rättigheter täcker i stor omfattning alla immateriella rättigheter, inklusive geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter. Genomförandedirektivet om immateriella rättigheter ålägger därmed redan i sig tullmyndigheterna att säkerställa ett harmoniserat och starkt skydd för immateriella rättigheter på den inre marknaden. Därutöver är avsikten att den 1 december 2025 ändra förordningen om tullens säkerställande av skyddet för immateriella rättigheter 608/2013 så att den omfattar alla immateriella rättigheter, inklusive geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter.

I paragrafens 2 mom. preciseras marknadskontrollmyndighetens kontrollmetoder för marknadskontrollen av vissa produkter som föreskrivs i lag. Förordningen om skydd av geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter omfattas inte av tillämpningsområdet för Europaparlamentets och rådets förordning om marknadskontroll och överensstämmelse för produkter och om ändring av direktiv

2004/42/EG och förordningarna (EG) nr 765/2008 och (EU) nr 305/2011, nedan marknadskontrollförordningen. Därmed har förordningen inte anpassats till EU:s ramverk för marknadskontrollregleringen, vilket innebär att marknadskontrollåtgärder och påföljder av brytande mot skyldigheterna i förordningen i stor utsträckning faller inom det nationella handlingsutrymmet.

Enligt förarbetena till marknadskontrolllagen gör en harmoniserad marknadskontrollreglering bestämmelserna om de åtgärder som är tillgängliga för tillsynsmyndigheten tydligare. Även på nationell nivå ansågs lagstiftningen och harmoniserade tillsynsförfaranden vara till nytta för såväl myndigheter som ansvarar för regleringen som marknadskontrollmyndigheter och ekonomiska aktörer. I praktiken genomförs tillsynen för att säkerställa att produkter stämmer överens med deras produktspecifikationer och övriga krav som föreskrivits för dem. Marknadskontrolllagen gör det möjligt att även utsträcka tillsynen till elektronisk handel, för vilket EU:s förordning om digitala tjänster ((EU) 2022/2065) ger ytterligare metoder.

Marknadskontrollmyndigheten genomför övervakning av de produkter som omfattas av tillämpningsområdet för denna lag inom de gränser som dras upp i marknadskontrolllagen och enligt egen prövning. Enligt 6 § i marknadskontrolllagen ska marknadskontrollmyndigheten sköta sina uppgifter på ett så effektivt och utifrån en riskbedömning så ändamålsenligt sätt som möjligt. Alla tillsynsåtgärder i marknadskontrolllagen är inte nödvändigtvis ändamålsenliga vid tillsynen av de produkter som omfattas av denna lag, eller vid enskilda kontroller. Vid beredningen av propositionen övervägde man till en början att i denna lag utfärda bestämmelser om enskilda tillsynsåtgärder enligt marknadskontrolllagen, vilka Säkerhets- och kemikalieverket skulle ha tillämpat vid tillsyn i enlighet med denna lag. Som ett alternativ övervägde man också att vissa tillsynsåtgärder enligt marknadskontrolllagen avgränsas utanför tillsynsmyndighetens

tillämpningsområde. Till fördelarna med enskilt föreskrivna tillsynsmetoder hör bland annat att myndighetsverksamheten då är entydigt förutsägbar och noggrant avgränsad.

Vid beredningen av förslaget kom man dock fram till att en avsevärd del av tillsynsmetoderna i marknadskontrollagen är direkt tillämpliga även vid tillsynen av iakttagande av skyddet av geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter. I förarbetena till marknadskontrollagen (RP 40/2016) konstateras att det i lagstiftningen om enskilda produkter hänvisas till horisontella bestämmelser, vilket gör strukturen hos och innehållet i de produktspecifika bestämmelserna enklare. Hänvisande till horisontella bestämmelser i sektorslagstiftningen förenhetligar även myndigheternas tillsynsförfaranden inom de produktsektorer som omfattas av lagens tillämpningsområde.

Marknadskontrollagens tillämpningsområde är i stor utsträckning, men inte fullständigt, förenlig med marknadskontrollförordningen. Marknadskontrollagen har även tidigare ansetts tillämplig även i sådan sektorsspecifik reglering som inte omfattas av marknadskontrollförordningens tillämpningsområde, som exempelvis vid tillsyn av strålsäkerhetslagen. Genom att harmonisera tillsynsmetoderna säkerställs att verkställandet av EU:s produktlagstiftning övervakas konsekvent och effektivt.

Myndigheternas verksamhet begränsas av såväl rättsakter som rättsprinciperna, av vilka en del är inskrivna i lagstiftningen. Enligt 6 § i marknadskontrollagen använder myndigheten prövning av ändamålsenlighet vid övervägandet av vilka tillsynsmetoder som ska användas i specifika fall. Vid behov ska uppgifterna även sättas i viktighetsordning. Förutom av detta styrs myndighetens verksamhet av bland annat proportionalitetsprincipen som finns inskriven i EU:s grundfördrag och som även styr beslutsfattandet inom EU:s organ. Enligt proportionalitetsprincipen ska de metoder som används vara rimliga i förhållande till målet, och åtgärderna ska inte vara oproportionerligt stränga eller milda. Myndigheten ska endast agera i den omfattning som är nödvändig och tillbörlig till exempel för att begära utredningar eller använda tvångsmedel. Åtgärderna ska vara jämlika och parterna ska behandlas rättvist. Vid övervägande av tillsynsåtgärder för geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter väger ansvarsmyndigheten ändamålsenligheten för de tillsynsåtgärder som föreskrivs i marknadskontrollagen i förhållande till de ovannämnda rättsprinciperna.

7.2 Lagen om marknadskontrollen av vissa produkter

Lagen om marknadskontrollen av vissa produkter 1137/2016, 1 § 33 punkten

I marknadskontrollagen ändras 1 § så att den även omfattar lagen om skydd av geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter genom att en 33 punkt fogas till den.

Marknadskontrollagens 1 § 32 punkten ändras genom att punkten i slutet byts ut mot ett kommatecken.

Ändringarna i lagen om marknadskontrollen av vissa produkter träder i kraft samtidigt som denna lag.

7.3 Lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation

Lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation 917/2014, 3 § 21 punkten

I lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation ändras 3 § 21 punkten så att den även omfattar geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter.

I lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation ändras 3 § 20 punkten genom att punkten i slutet av meningen byts ut mot ett kommatecken.

Definitionen av skyddade namn och skyddade märken i paragrafens 21 punkt ändras genom att geografiska beteckningar fogas till den i enlighet med artikel 4 i förordningen om skydd av geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter. I artikeln i fråga konstateras mer ingående vad hantverks- och industriprodukter är. Bakgrunden utgörs av de krav på tillsyn av domäner som föreskrivs i förordningen. Bestämmelser om registrering och tillsyn av domäner fastställs i 3 § 21 punkten i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation. Marknadskontrollagens 169 § innehåller bestämmelser om Transport- och kommunikationsverkets rätt att avlägsna ett domännamn. Denna rätt är kopplad till definitionen av skyddat namn och skyddat märke. Eftersom artikel 46 i förordningen förutsätter att den ansvariga myndigheten har befogenheter när det gäller namnskyddsprodukter, ska produkter som skyddas av en geografisk beteckning för hantverks- och industriprodukter fogas till definitionen i fråga. Därmed kan tvistelösningsförfarandet för fi-domäner tillämpas även för dessa produkter. Ändringarna i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation träder i kraft samtidigt som denna lag.

7.4 Lagen om Patent- och registerstyrelsen

Lagen om Patent- och registerstyrelsen 578/2012 § 1 mom.

I lagen om Patent- och registerstyrelsen ändras 2 § 1 mom. så att den även omfattar geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter.

I lagen om Patent- och registerstyrelsen ändras 2 § 1 mom. så att geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter ingår i Patent- och registerstyrelsens uppgifter.

Ändringarna i lagen om Patent- och registerstyrelsen träder i kraft samtidigt som denna lag.

8 Ikraftträdande

Det föreslås att lagarna ska träda i kraft våren 2026. Förordningen tillämpas från och med 01-12-2025.

9 Verkställighet och uppföljning

Arbetsgruppen för namnskydd som tillsatts av jord- och skogsbruksministeriet har till uppgift att behandla frågor som gäller viner, spritdrycker och jordbruksprodukter, inklusive livsmedel. Arbetsgruppen för namnskydd granskar frågor som hänför sig till verkställigheten för namnskyddssystemen, kommer med utvecklingsförslag och ger utlåtanden i frågor som hänför sig till verkställigheten för systemet. Arbetsgruppen för namnskydd kan behandla synergier och likheter mellan namnskyddssystemet för viner, spritdrycker och jordbruksprodukter och systemet för geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter.

10 Förhållande till andra propositioner

10.1 Samband med andra propositioner

Ett syfte med förordningen om skydd av geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter är att tillsammans med systemen för jordbruksprodukter, viner och spritdrycker bilda ett enhetligt namnskyddssystem oberoende av produktkategori. Det främsta

syftet med förslagen är också att stärka skyddet av geografiska beteckningar och öka användningen och utnyttjandet av geografiska beteckningar i hela EU.

Namnskyddssystemet för jordbruksprodukter och livsmedel förnyades 2024 då namnskyddssystemen för jordbruksprodukter inklusive livsmedel, viner och spritdrycker slogs samman, med undantag för tillsynen av namnskydd inom vinsektorn.

Den grundförordning på EU-nivå som gäller för närvarande är Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1143 av den 11 april 2024 om geografiska beteckningar för vin, spritdrycker och jordbruksprodukter samt garanterade

traditionella specialiteter och frivilliga kvalitetsbegrepp för jordbruksprodukter, om ändring av förordningarna (EU) nr 1308/2013, (EU) 2019/787 och (EU) 2019/1753 samt om upphävande av förordning (EU) nr 1151/2012.

Rättsakterna har genomförts nationellt genom lagarna om ändring av 5 § i livsmedelslagen, 3 § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation och 3 § i lagen om en marknadsordning för jordbruksprodukter (26.11.2024). I Finland gäller ett registreringsförfarande i två steg för jordbruksprodukter och livsmedel. Ansvarsmyndigheten för det är Livsmedelsverket.

Regeringspropositionerna RP 46/2025 och RP 179/2025 är anhängiga hos riksdagen. I dem föreslås att 1 § 1 mom. i lagen om marknadskontrollen av vissa produkter och 3 § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation ändras. Förslagen ska samordnas med detta förslag.

10.2 Förhållande till budgetpropositionen

Inga tilläggsresurser i budgetpropositionen är kända.

11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

11.1 Egendomsskydd

Den förordning som verkställs och lagen om skydd av geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter förstärker skyddet av geografiska beteckningar för specifika geografiska områden inom unionen. Förslaget kan ha en positiv konsekvens för de industriella rättigheterna i enlighet med artikel 17.2 i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna.

11.2 Näringsfrihet

Förslaget till ett nytt skyddssystem äventyrar inte näringsfriheten eller rätten att utöva ett fritt valt yrke vilka tryggas i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna och i 18 § i grundlagen. Vilken ekonomisk aktör som helst kan börja tillverka produkter som skyddas av en geografisk beteckning för hantverks- och industriprodukter genom att använda produktspecifikationen för dem. På marknaden finns även motsvarande ersättande produkter.

11.3 Skyddet för personuppgifter

Förslaget äventyrar inte det skydd för privatlivet som tryggas i artikel 8 i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna och 10 § i Finlands grundlag. Om personuppgifter lämnas ut ska den allmänna lagstiftningen beaktas, liksom den allmänna dataskyddsförordningen och dataskyddsprinciperna i enlighet med den, exempelvis nödvändigheten, minimering och ändamålsbegränsning för uppgifterna.

11.4 Ansvar för miljön, naturen och dess mångfald och kulturarvet

Förslaget kan ha en positiv konsekvens för var och ens ansvar för naturen och dess mångfald samt för miljön och kulturarvet i enlighet med 20 § i grundlagen och på den höga nivån på hälsoskyddet, tryggheten, och skyddet av miljön i enlighet med EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna. De produkter som omfattas av förslaget är en del av det lokala kulturarvet, de tillverkas i en begränsad mängd och produkterna med en geografisk beteckning är sannolikt även hållbarare än sina förmånligare motsvarigheter, som inte skyddas av en geografisk beteckning. Produkter som skyddas av geografiska beteckningar produceras också mer sannolikt inom EU, där miljönormerna är strängare än i andra marknadsområden.

11.5 Effektiva rättsskyddsmedel

Förslaget har eventuellt en positiv konsekvens för rätten till effektiva rättsmedel i enlighet med artikel 47 i stadgan om de grundläggande rättigheterna och 21 § i grundlagen, eftersom förslaget bidrar till att förbättra möjligheterna för tillverkare av hantverks- och industriprodukter att skydda sina immateriella rättigheter inom EU, framför allt i situationer som överskrider statsgränserna. Tillsynssystemet i förslaget möjliggör effektivt ingripande i fall med brott mot immateriella rättigheter.

11.6 Samernas rätt till eget språk och egen kultur

Förordningen som ligger till grund för förslaget kan ha en positiv konsekvens för samernas rätt att bevara sin kultur, vilken erkänns i Finlands grundlag (17 § 3 mom. i grundlagen). I och med att systemet träder i kraft kan skydd av geografiska beteckningar ansökas för sameslöjd. Skyddet baserar sig på sambandet mellan produkten och dess ursprungsområde och är till sin natur kollektivt. En beteckning ger en produkt skydd mot bland annat associationer och imitationer. Varumärkesskyddet baserar sig vanligen på en enskild aktörs ensamrätt och att det finns risk för att märken blandas ihop. Där ett nationellt varumärke är begränsat till statens gränser kan en geografisk beteckning gälla ett begränsat geografiskt område, alltså inte enbart inom nationalstatens gränser utan även ett visst område inom nationalstaten samt ett område som sträcker sig över flera stater. Ett sådant skydd kan vara ett stöd för förutsättningarna för samer att utöva och utveckla sin kultur.

På de grunder som anges ovan kan lagförslagen behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Eftersom förordningen innehåller bestämmelser som föreslås bli kompletterade genom lag, föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om skydd av geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag innehåller bestämmelser som kompletterar Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/2411 om skydd av geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter och om ändring av förordningarna (EU) 2017/1001 och (EU) 2019/1753, nedan förordningen om skydd av geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter.

2 §

Registreringsförfarande

Vid registrering av geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter i Finland ska förfarandet för direktregistrering enligt artikel 20 i förordningen om skydd av geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter iakttas.

3 §

Kontaktpunkt

Patent- och registerstyrelsen sköter uppgiften som enda kontaktpunkt enligt artikel 19.5 i förordningen om skydd av geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter.

4 §

Egenförsäkran om överensstämmelse med produktspecifikationen

En producent ska till Patent- och registerstyrelsen lämna in en egenförsäkran om produktens överensstämmelse med produktspecifikationen i enlighet med artikel 51.1 och 51.2 i förordningen om skydd av geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter.

5 §

Kontroll av egenförsäkran

Patent- och registerstyrelsen kontrollerar att uppgifterna i egenförsäkran stämmer och utfärdar ett tillståndscertifikat eller förnyar det befintliga certifikatet i enlighet med artikel 51.3 i förordningen om skydd av geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter.

2 kap.

Tillsyn och påföljder

6 §

Marknadskontrollmyndighet

Säkerhets- och kemikalieverket utför kontroller av produkter som är skyddade med geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter och som har släppts ut på den finska marknaden.

Bestämmelser om marknadskontrollmyndighetens uppgifter och befogenheter finns förutom i denna lag också i lagen om marknadskontrollen av vissa produkter (1137/2016).

3 kap.

Ikraftträdande

7 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

2.

Lag

om ändring av 1 § i lagen om marknadskontrollen av vissa produkter

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om marknadskontrollen av vissa produkter (1137/2016) 1 § 1 mom. 32 punkten, sådan den lyder i lag 186/2025, och
fogas till 1 § 1 mom., sådant det lyder i lag 186/2025, en ny 33 punkt som följer:

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på marknadskontrollen av de produkter som omfattas av tillämpningsområdet för följande lagar, om inte något annat föreskrivs i de lagar som nämns:

32) lagen om konsumentprodukters säkerhet (184/2025),

33) lagen om skydd av geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter (/).

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av 3 § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation (917/2014) 3 § 21 punkten, sådan den lyder i lag 661/2024, som följer:

3 §

Definitioner

I denna lag avses med

21) *skyddat namn och skyddat märke* ett namn och märke som är infört i handels-, varumärkes-, förenings-, stiftelse- eller partiregistret samt en inarbetad firma, ett sekundärt kännetecken och ett varumärke enligt fimalagen (128/1979) eller varumärkeslagen (544/2019) samt namnet på ett offentligt samfund, ett statligt affärsverk, en självständig offentligrättslig inrättning, en offentligrättslig förening och en främmande stats beskickning eller på ett organ i dem samt en namnskyddad produkt enligt livsmedelslagen (297/2021) samt en sådan beteckning som avses i lagen om skydd av geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter (/),

Denna lag träder i kraft den 20 .

4.

Lag

om ändring av 2 § i lagen om Patent- och registerstyrelsen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om Patent- och registerstyrelsen (578/2013) 2 § 1 mom., sådant det lyder i lag 1497/2016, som följer:

2 §

Uppgifter

Patent- och registerstyrelsen handlägger ärenden som gäller patent, kretsmönster för integrerade kretsar, nyttighetsmodellrätt, mönsterrätt, varumärke, geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter, företagsinteckning, handelsregistret, föreningsregistret, stiftelseregistret, tillsyn över stiftelser enligt stiftelselagen (487/2015), tillsyn enligt lagen om kollektiv förvaltning av upphovsrätt (1494/2016), offentliggörande av bokslutshandlingar, firma och revisionstillsyn enligt revisionslagen (1141/2015) samt tillhandahåller informationstjänster i anslutning till dessa uppgifter.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 22 januari 2026

Statsminister

Petteri Orpo

Näringsminister Sakari Puisto

2.

Lag

om ändring av 1 § i lagen om marknadskontrollen av vissa produkter

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om marknadskontrollen av vissa produkter (1137/2016) 1 § 1 mom. 32 punkten, sådan den lyder i lag 186/2025, och
fogas till 1 § 1 mom., sådant det lyder i lag 186/2025, en ny 33 punkt som följer:

Gällande lydelse

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på marknadskontrollen av de produkter som omfattas av tillämpningsområdet för följande lagar, om inte något annat föreskrivs i de lagar som nämns:

32) lagen om konsumentprodukters säkerhet (184/2025).

Föreslagen lydelse

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på marknadskontrollen av de produkter som omfattas av tillämpningsområdet för följande lagar, om inte något annat föreskrivs i de lagar som nämns:

32) lagen om konsumentprodukters säkerhet (184/2025),
33) *lagen om skydd av geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter (/).*

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av 3 § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation (917/2014) 3 § 21 punkten, sådan den lyder i lag 661/2024, som följer:

Gällande lydelse

3 §

Definitioner

I denna lag avses med

21) **skyddat namn och skyddat märke** ett namn och märke som är infört i handels-, varumärkes-, förenings-, stiftelse- eller partiregistret samt en inarbetad firma, ett sekundärt kännetecken och ett varumärke enligt firmalagen (128/1979) eller varumärkeslagen (544/2019) samt namnet på ett offentligt samfund, ett statligt affärsverk, en självständig offentligrättslig inrättning, en offentligrättslig förening samt på en främmande stats beskickning eller på ett organ i dem samt en namnskyddad produkt enligt livsmedelslagen (297/2021),

Föreslagen lydelse

3 §

Definitioner

I denna lag avses med

21) **skyddat namn och skyddat märke** ett namn och märke som är infört i handels-, varumärkes-, förenings-, stiftelse- eller partiregistret samt en inarbetad firma, ett sekundärt kännetecken och ett varumärke enligt firmalagen (128/1979) eller varumärkeslagen (544/2019) samt namnet på ett offentligt samfund, ett statligt affärsverk, en självständig offentligrättslig inrättning, en offentligrättslig förening och en främmande stats beskickning eller på ett organ i dem samt en namnskyddad produkt enligt livsmedelslagen (297/2021) *samt en sådan beteckning som avses i lagen om skydd av geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter (/),*

Denna lag träder i kraft den 20 .

4.

Lag

om ändring av 2 § i lagen om Patent- och registerstyrelsen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om Patent- och registerstyrelsen (578/2013) 2 § 1 mom., sådant det lyder i lag 1497/2016, som följer:

Gällande lydelse

2 §

Uppgifter

Patent- och registerstyrelsen handlägger ärenden som gäller patent, kretsmönster för integrerade kretsar, nyttighetsmodellrätt, mönsterrätt, varumärke, företagsinteckning, handelsregistret, föreningsregistret, stiftelseregistret, tillsyn över stiftelser enligt

Föreslagen lydelse

2 §

Uppgifter

Patent- och registerstyrelsen handlägger ärenden som gäller patent, kretsmönster för integrerade kretsar, nyttighetsmodellrätt, mönsterrätt, varumärke, *geografiska beteckningar för hantverks- och industriprodukter,* företagsinteckning,

Gällande lydelse

stiftelselagen (487/2015), tillsyn enligt lagen om kollektiv förvaltning av upphovsrätt (1494/2016), offentliggörande av bokslutshandlingar, firma och revisionstillsyn enligt revisionslagen (1141/2015) samt tillhandahåller informationstjänster i anslutning till dessa uppgifter.

Föreslagen lydelse

handelsregistret, föreningsregistret, stiftelseregistret, tillsyn över stiftelser enligt stiftelselagen (487/2015), tillsyn enligt lagen om kollektiv förvaltning av upphovsrätt (1494/2016), offentliggörande av bokslutshandlingar, firma och revisionstillsyn enligt revisionslagen (1141/2015) samt tillhandahåller informationstjänster i anslutning till dessa uppgifter.

Denna lag träder i kraft den 20 .